

vidom. Ako pa nimamo dovolj velikega in jasnega zemljevida, moramo si pomagati z risanjem ter narisati na deski priprosto in jasno sliko in tako pripomoči učencu, da razume zemljevid.

Ker pa je zemljepisnemu pouku v ljudski šoli kratko odmerjen čas, ne more učitelj zmirom vpričo na deski narisati posameznih pokrajin. V takih slučajih naj nariše dotično pokrajino pred poukom na desko ter se zadovolji s tem, da učenci prerišejo dotično. To se pa naj zgodi le izjemoma. Tudi na ta način se bodo učencu bolj vtisnile krajne posebnosti ter mu postale jasneje, in lažje bode spoznaval značilne posebnosti na zemljevidu. V obče ne moremo zahtevati od učencev ljudskih šol, da rišejo na pamet, ker je to dostikrat premudno in pretežko. Tudi tu se mora jemati v poštev učencev nadarjenost. Risanje učencev se bode moralo dostikrat omejiti na risanje važnih rek z bližnjimi mesti.

Takozvana risalna metoda pri zemljepisnem pouku ima še sedaj mnogo neprijateljev, kateri nečejo ničesar slišati o risanju. Zoper risanje na pamet ugovarjajo, da učenec zopet kmalu pozabi, kar je znal na pamet risati. Čemu se pa učimo na pamet pesmi in marsičesa družega, kar nam zopet izgine iz spomina? Prepričan sem po večletnih izkušnjah tudi pri deset- in najstletnih dečkih srednjih šol, da risalna metoda najbolj ugaja pri zemljepisnem pouku, ker se zemljevidova slika v glavnih potezah tako najbolj vtisne človeškemu spominu. Za odrasle učence srednjih šol in za pripravnike pa je risanje neogibno potrebno sredstvo pri zemljepisnem pouku. Tudi pri početnem pouku je risanje učencev

prav koristno in potrebno, akopram učencu večkrat izgine iz spomina, kar je prej narisal. Učitelju bode gotovo mnogo lažje poučevati, ako se pri ponavljanji opira na priprosto sliko, katero so učenci že risali in sedaj zopet ponavljajo.

Risanje pri zemljepisnem pouku v ljudskih šolah je tedaj neobhodno potrebno za učitelja in velike koristi za učence, kateri naj rišejo v slučajih, kjer pospešuje in olajša risanje zemljepisni pouk. Česar ne moremo doseči s samim opazovanjem zemeljske krogle (globus) in zemljevida, dosežemo z risanjem, s katerim sredstvom lažje razumevamo zemljepisne oblike in si bolj vtisnemo zemljepisno stvarino.

Risanje pri zemljepisnem pouku se je uporabljalo doslej prav napčno. Mnogokrat so pierisali učenci brezmiselno kako deželo po zemljevidu ter pri tem potratili mnogo časa skoro brez nikake koristi. Roka se je privadila sicer malo risanja, a to je bil tudi ves uspeh. Ta spaka „risalne metode“ pomnožila ni nikakor zemljepisnega znanja v učencih in na ta način ne moremo spoznavati topografičnih odnošajev posameznih dežel. Škoda za zlati čas, kateri se trati na takov način. Izogibati se moramo te vrste risanju pri zemljepisnem pouku. Učenec ne sme prebrisati zemljevida z nadrobnostimi, temveč on naj iz njega posname samo glavne poteze.

Že Rousseau zahteva v svojem „Emilu“ risanje pri zemljepisnem pouku: „Otrok naj si sam načrta zemljevid, kateri pa mora biti prav priprost ter iz početka obsezati samo dva predmeta. Tema naj polagoma pridružuje še druge predmete, kakor jih spoznava in se navadi ceniti njih daljavo in ležo.“

Prof. Fr. Orožen. — Ljubljana.

Razstava izdelkov iz strokovnih šol v Ljubljani.*)

V veliki redutni dvorani je bila meseca mal. srpana zanimiva razstava: naša nova

*) Zaradi pomanjkanja prostora šele sedaj priobčimo ta članek, a priobčimo ga v prepričanji, da se naše učitelstvo zanima za ta zavod, katerega obiskuje tudi več učiteljskih otrok. Ured.

obrotna zavoda sta povabila občinstvo, da se prepriča o rezultatih, ki se javljajo koncem dveletnega obstanka obeh šol. Vse, kar so izdelale mlade roke v teku minole šolske dobe, bodi-si z umom, bodi-si z roko, bilo

je lično razprostrto po širni dvorani, ter priča, da čas ni izgubljen, temveč prav dobro porabljen.

V prvem oddelku smo opazovali skoraj same produkte strokovne šole za umetno vezenje in šivanje čipek. Na dolgih mizah je ležala stoterna drobnina, pričeni pri skromnem, začetnem, uzornem potu pa do bogate in šopirne zlate tehnike. Šola ima do sedaj 2 oddelka. V prvem poučuje gospa M. Hlavka. Njene učenke so razstavile jako veliko zbirko. Tu vidimo Holbeinovo tehniko, križaste in pločaste vbode, smirniško tehniko, priprosto belo in rdeče vezenje — in kakor se že pravi vsem tem mnogoštevilnim sredstvom, s katerimi lepšamo tkanine. Skoro v vsaki tehniki so izvršena tudi praktična dela. Večina kaže jako spretne roke in obilo razuma za predmet. V zadregi smo, kaj bi preje imenovali in pohvalili; ko bi nam dopuščal prostor, bi najrajše naštel vse razpostavljene objekte, kajti vsi pričajo o spretnosti in nadarjenosti naše mladine. Zelo lepe so nekatere preproge v pločastem vvodu in perzijskih a-jourih, v prvi vrsti krasna zibeljna odeja, narejena po vzorci, ki ga je svoje dni na Dunaji umetno vezala učiteljica gospa Hlavka za našo cesaričinjo. Razne zlate vezenine, par objektov, slikanih z iglo in nekaj ličnih blazinic vabi vsacega obiskovalca k sebi. Pozabiti ne smemo na lep namizni prt, ki krije v moškem oddelku veliko iztežno mizo. Delan je v narodni slovanski tehniki in kaže, da je s priprostimi sredstvi mogoče doseči velik uspeh. Neradi zapuščamo ta oddelek, a predno se ločimo od njega, ne pozabimo šivanih čipek, katere poučuje z jako finim ukusom gospa Hlavka v obeh oddelkih. Ti najnežnejši produkti ženske spretnosti, te „poetične cvetke“ med tkaninami so pač vredne, da postojimo pri njih. Vse glavne stroke so zastopane: Punto tirato in punto tagliato, Point lace in Point gaze, Reticello in Rosalina, Point filigran, krasne Point de Venise (beneške čipke) in druge tehnike — vse, vse je tu zbrano na ličnih bržunastih ploščah, hvaleč izborni učiteljico in pridne učenke. Ni čuda, da vidimo pri tej mizi vedno

toliko ženstva — saj mora šivana čipka ganiti vsako žensko srce, ki ima kaj razuma za pravo lepoto in pravi lišp!

V drugem letniku poučuje gospica J. Föderlova, ki že toliko let deluje v tej stroki. Njen oddelek ima tehnike, ki vsled mnogobarvenosti, vsled zlata in drugih tkanin mamijo oko. V pravi vrsti zopet omenjamo vzornih prtičev: Perzijske a joure, fino belo vezenje, šareno vezenje, v katerem so zbrane skoro vse važnejše orientalske in eksotične tehnike, aplikacija in zlato vezenje. In koliko dovršenih objektov za vsekdanjo porabo in bogate salone! Prelepe mizice z vezanimi ploščami, bodi si v raznobarveni svili ali pa v samem zlatu; mične pihljače in nežni klobuki, narejeni po čipkarski iz trakov; velika vrsta blazinic, okrašenih z ornamentami, krasne objekte v Broderie d' Espagne, velikanska stenska pregrinjala in dekoracije, deloma z dražimi tehnikami izvršene. Ne vemo, kaj bi tu bolj občudovali, lahkoživno kompozicijo in delo, ali ubrane barve, ki na surovem platnu delajo toliko efekta. S takimi preprogami se morajo pač ukusno olepšati stene; z malim trudom in malimi stroški se doseže velik uspeh. — Gospica Föderlova je razstavila nadalje jako fine žepne prtiče v aplikaciji na til, velikansko, originalno posteljno preprogo, sestojajo iz mnogih kvadratov, vrstečih se iz čipk in perzijskih a-jourov, začet mašni plašč v aplikaciji na belo svilo in še toliko vzornih del, da se človek mora čuditi, kako je mogoče v teku jednega leta toliko izdelkov s tako kvaliteto izdelati. Povsodi se javlja dober ukus, izborni čut za sestavo barv in precizno delo, tako da je težko ločiti se od tolike lepote.

Ako končno omenjamo, da sta učitelja risanja, gospoda J. Vesel in prof. Franke, razstavila tudi dokaj risarij, pričeni s priprostimi elementi in končavši z bogatimi raznobarvanimi monogrami, grbi in strokovnimi risarijami, ki so jih izdelale učenke obeh letnikov; da je učitelj družih teoretičnih predmetov prijavil zvezke z nalogami učenk, s katerih obiskovalec lahko sklepa o napredku in znanji posamičnih, podali smo površno

sliko o c. kr. obrtni strokovni šoli za umetno vezenje in šivanje čipek.

Stopimo k deškemu oddelku. Tu najprvo zagledamo mnogoštevilno risarij — vseh razpostavljenih in skup naloženih je menda blizu 2000. Učitelj g. Vesel nam je sistematično predočil ves učni navod v elementarnem prostem risanju, v geometrijskem in v projekcijskem risanju ter pokazal, koliko lepih uspehov se more doseči s pravim postopanjem in neumornim delovanjem. Prof. Franke je poučeval prosto risanje po modelih in razstavlja zanimivo zbirko dotičnih dijaških del, pri katerih se človek le čudi, da je mogoče v malem času dečke toliko izvežbati. Nekateri risarije iz obeh letnikov so v istini tako precizne, da mora biti najstrogejši kritik zadovoljen.

In sedaj praktična dela! Gospod J. Stirn je kot strugarški delovodja razstavil učni navod za strugarstvo, kadično garnituro, dva zelo lično izdelana krožnika s kupicami za jajca in razni drobiž. Med najlepše objekte spada izstruženo obešalo od hrastovine, ki se res javlja kot dovršeno delo ter dela čast učencu in mojstru. Vrh tega je oddelek g. Stirna sodeloval pri raznih družih predmetih, na pr. pri lepem pečnem zaslonu, pri mizah itd. ter povsodi svojo nalogo kaj častno dovršil.

Strugarškemu oddelku je sosed mizarški oddelek. V prvem letniku poučuje gosp. E. Cigoj, v drugem pa je delovodja g. And. Molnár. Učenci g. Cigoja so dali v razložbo dve lepi urni omari od hrastovega lesa delani zelo natančno in solidno, lično visečo polico za knjige in vaze, visečo omarico z intarsijami in par ličnih stolov od mecesnovega lesa. Nam najbolj ugaja viseča omarica, pravi „Kabinetstück“, ki se mora staviti med najlepša dela v izložbi. Tu se vidi na vseh objektih, da je priviletnik vestno izpolnil glavno točko učnega načrta, ki zahteva v prvo precizno in korektno delo, združeno z lepimi oblikami. Le odprimo jedno omarico — kako solidno je delana v najskrajnejših kotih, kako temeljita je konstrukcija in zveza posameznih delov! Menim, da vsak obiskovalec mora z menoj vred čestitati delovodji na

lepih uspehah. — S prvim letnikom v družbi je razstavil drugi letnik. Tu vidimo veliko iztežno mizo od mehkega lesa, lično otroško mizico z dvema klopéma, deloma polihromirano živimi barvami, par družih mizic od orehovine, visečo omarico „hišno apotheko“, ukusno garderobo, ki pa še ni popolnem dovršena in ljubko otročjo posteljico s krasnim pregrinjalom ob vzglavji, ki nosi na svili vezane Gregorčičeve verze:

Nad zibko jasna so nebesa
V nedolžnem srci je pokoj!

V tem oddelku je jako zanimivo opazovati, kako veliki efekti se morajo doseči s preprostimi sredstvi in vendar more dotični objekt stati v vsakem salonu. Hišna oprava od mehkega lesa stane veliko manj, nego od trdega, a vendar je lična in elegantna. Drugoletniki so s svojo izložbo pokazali, da so lepo napredovali. Nekateri objekti so res fino izdelani ter so v čast mojstru in dijakom; od dečkov, ki so se v dveh letih toliko naučili, smemo pač še mnogo pričakovati, predno preteče četrto in zadnje šolsko leto.

Zaduje mize nam kažejo uspehe rezbarškega oddelka. Tu je delovodja g. C. Mis, ki je poprej že več let v jednaki lastnosti posloval na Češkem. Učni navod rezbarstva nas popelje v začetne skrivnosti te umetnije. Tu vidimo, kako dečko prične in kako napreduje do dovršenih predmetov. Precizno rezljanje povsodi odlikuje izložene objekte, med katerimi je tudi več praktičnih stvarij, na pr. dva lepa okvira, ohišje za aneroid in termometer, krožnik itd. Tudi na mizarških izdelkih je dokaj ličnih rezbarij, koje so izvršili učenci g. Misa. Povsod opazujemo pravilno rez in preprosto, a zato tembolj ugajajočo tehniko, ki kaže pravega strokovnjaka-učitelja. To velja posebno tudi o litih ornamentih od gipsa. Vsak učenec mora modelirati in iz sadre vlivati, a izpostavljeni kosi so res krasni, tako korektno in tako zavestno je izdelan vsak ornament, da si boljšega skoraj predstavljati ne moremo. Nam se zdi, da bi učni navod za modeliranje bil vsaki izložbi v čast tudi v velikih mestih, kjer so ljudje itak vajeni lepega in pravilnega

dela. Hospitant tega oddelka je izstavil dobro modelirano glavo po natori in s tem tudi pokazal, koliko je pričakovati v figuralnem oziru od naših nadarjenih dečkov. G. Mis je v kratkem času toliko dosegel, da je skorej neverjetno.

Ako končno omenimo, da je tudi učitelj ostalih teoretičnih predmetov, gosp. Anton Funtek, znani naš pesnik, položil na mize zvezke učencev, ki pričajo o rednem in

vztrajnem napredku v slovenščini, nemščini, matematiki in kaligrafiji, podali smo skromno sliko obširne razstave. Veseli nas iz srca, da je taka. Nov dokaz nam je o nadarjenosti naše krasne mladine, ob jednom pa nam kaže marljivost učiteljskega zbora in poučuje merodajne kroge, kako so pravo pogodili z ustanovljenjem dveh obrtnih zavodov.

(Po „Sl. N.“)

Slovenska Beseda.

„Matica Slovenska“ razglša nastopni stalni program „Slovenske Besede“, ki je po prejšnjem nekaj prenařen:

Matice Slovenske odbor je sklenil izdajati znanstven list „Slovenska Beseda“, kateremu naj bi bil glavni namen, pospeševati razvoj našega književnega jezika ter določiti in utrditi jednotne pravilne oblike v govoru in pismu.

V ta namen se je imenovani odbor obrnil do nekaterih slovenskih jezikoslovcev ter skupno z njimi določil bodočemu listu stalni program. Po tem programu se bodo razpravljala v „Slovenski Besedi“ vsa vprašanja, tičoča se slovenske slovnice, katera še niso dognana ali še ne dosti razjasnjena; pri tem se določi, koliko se je ozirati na etimologijo, koliko na zgodovinski razvoj in koliko na fonetiko sedanjega živega jezika. List bode odmenjen slovenskemu jezikoslovju sploh, a najbolj se bode oziral na pravorečnost in jednotno pravilno pisavo. Vse dognane stvari se bodo zbirale, in na podlagi teh beležkov se bode mogla izdati slovenska pravopisna knjižica.

„Slovenska Beseda“ bode nadalje pospeševala pravilni razvoj slovenskega besedja v slovarkem oziru in si torej prizadevala pripomoči v to, da se natančno določijo pomeni besedam, kjer se kaže razlika v rabi, da se strokovno nazivoslovje (terminologija) razvije po svojstvu in pravilih slovenskega jezika in da se jezik ubogati iz nikakor še ne povse razkritih zakladov narodnega govora; v ta

namen bode list tudi prinašal iz raznih krajev zbirke takih besed, ki so ali sploh manj znane, ali imajo v različnih krajih različni pomen.

Najpripravnejši bodo v obče kratki spisi, ki se bodo držali omenjenih mej; sprejemale se bodo pa tudi kritike vseh slovenskih knjig z ozirom na njih jezik.

Vse to se bode zgoj stvarno razpravljalo; mirni in stvarni polemiki, katera uči polagoma spoznati resnico, bode „Slovenska Beseda“ na razpolaganje; a izključeno iz nje bode vse strastno in osebno napadanje in pikanje, za kar jamči uredništvo, kateremu je gledé tega pridržana pravica, da popravi in zavrže vse, kar bi se ne ujemalo s tem načelom.

Časopisa pride vsako leto na svetlo blizu dvanajst pól v nedoločenih obrokih, približno jedna pola vsak mesec. List prične izhajati, kadar se nabere dokaj gradiva.

To podjetje je pa le tedaj mogoče izvesti, ako se pridobi dovolj sotrudnikov, ki bi list podpirali z rednimi spisi. Odbor Matice Slovenske torej vabi vse slovenske razumnike na skupno delovanje ter jih uljudno prosi, naj z znanstvenimi razpravami, z mirno kritiko, pa tudi s kratkimi nasveti podpirajo to za razvoj slovenske knjižnosti prekornostno podjetje, da v resnici doseže svoj namen. Dopise bode sprejemal od 10. kimovca t. l. dalje urednik bodočemu listu, gimn. prof. A. Bartel v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 29. mal. srpana 1890.

Odbor Matice Slovenske.